

slovak

by *gabriela popa*

university of comenius - bratislava
(topolcany - slovakia)

úryvky z *listov*

zasiahnutý bleskom

Keď ťa zasiahne blesk rovno do hlavy

Nečakaj, kým začuješ

Rachot hromu

1973

esejista

Ak všetci máme pocity

Potom nikto nie je ozajstným básnikom

A len sa pokúšame

Ním stať

1999

nevedomosť

Nikto ma nepozná

Tak dobre ako ja sám;

Napriek tomu však viem,

Že sa poznám len málo

1973

súcit

Znamená pamätať si najmenšie zlo, ktoré si vykonal iným
A zabudnúť na najväčšie zlo, ktoré ti pričinili iní
1997

šabl'a a pero

Zbytočne tasit' šabl'u
Ak je pero odsúdené na neúspech
1993

proroctvo

Každý je prorokom.
Život v ňom začína,
Život v ňom i končí.
1988

šťastie

Keby sme prevzali:
Od polyteizmu úctu k zemi a predkom,
Od náboženstiev Ďalekého Východu duchovnosť,
Od judaizmu víziu a stálosť,
Od kresťanstva lásku a odpúšťanie,
Od islamu vrúcnosť viery,
Od laikov porozumenie a otvorenosť,
Od humanizmu jednotný prístup,
Potom by sme boli
Najšťastnejší zo všetkých.
1990

domovina

Je kúsok zeme
Kde môžeme prežívať našu svobodu.
Ona môže byť neskutočne obrovská, až na celý vesmír.
Alebo veľmi mala, ohraničená do našej predstavivosti.
1990

vidina

... Keď si učeníci uvedomili, že nastala posledná hodina ich starého vodcu,
zhromaždili sa okolo neho, aby načúvali jeho posledným ponaučeniam.

Povedal im:

Oslobod'te sa od hmoty, ako som to urobil ja, keď som v siedmich rokoch daroval chodobnému dieťaťu z našej štvrte svoju najobľúbenejšiu hračku, kvôli ktorej som takmer zabudol účel daru.

Oslobod'te sa od vášne, ako som to urobil ja, keď som v sedemnástich rokoch obetoval lásku za priateľstvo.

Oslobod'te sa od poznania, ako som to urobil ja, keď som v dvadsiaticich siedmich rokoch prestal zbierať diplomy, ktoré ma viedli k pýche, a nie k pokore.

Oslobod'te sa od slávy, ako som to urobil ja, keď som v tridsiatich siedmich rokoch pochopil, že to je len prelud.

Oslobod'te sa od metafyzických úvah, ako som to urobil ja, keď som v štyridsiaticich siedmich rokoch odovzdal pravdu pravde.

Oslobod'te sa od svetského, ako som to urobil ja, keď som si v päťdesiatich siedmich rokoch uvedomil pokrytectvo väčšiny ľudského správania.

Oslobod'te sa od svojich blížnych a žite ako pustovníci, ako som to urobil ja, keď mi v šesťdesiatich siedmich rokoch nezostal ani jeden verný priateľ.

Oslobod'te sa od myslenia, ako som to urobil ja, keď som v sedemdesiatich siedmich rokoch prestal písať a roztrhal som svoje knihy, ktoré ma oddeľovali od prírody.

Oslobod'te sa od svojho tela tak ako je to len možné, aby ste sa mohli, keď nastane ten deň, oslobodiť od života, ktorý poznáte a vstúpiť do toho, ktorý je vám úplne neznámy...

1999

úryvky zo slobodomyselných názorov

vietor

(pred vymedzením pojmov čas a priestor)

Som vo vetre, ktorý vanie svetom bez časového a priestorového ohraničenia a končí svoju dobrodružnú púť v pľúcach novorodenca. Až teraz precit'ujem život silnejšie, keď sa stávam jeho neoddeliteľnou súčasťou.

1995

pieseň*(v krajine, do ktorej sa vrátila sloboda)*

Malé národy, ktoré proti sebe bojovali na život a na smrť, postupne vymreli a do krajiny sa znovu vrátila sloboda; v pamäti zostala len pieseň vysnená duchom, ktorý sa márne pokúšal zmieriť nepriateľov. Nakoniec to bola príroda, čo prostredníctvom svojich vtákov, stromov a riek zanôtila tú pieseň života, rozumu a sily.

Áno, príroda ju zanôtila práve mne.

1997

báseň*(obdobie pokoja na brehoch rieky Volgy)*

Pamäť istého národa ma priviedla k anonymnej básni, v ktorej sa hovorí:

Syn môj,

Ak sa ti jedného dňa za mnou zacnie,

Ked' svojim odchodom stanem sa časťou onoho sveta,

Ži svoj život naplno,

Ked' príde na teba rad pripojiť sa k onomu svetu,

Príď za mnou do mojej pustovne,

V bytí a ničote,

Nájdeš ma tam hore,

S perom v ruke nad listom papiera,

Hľadajúc nový začiatok

1997

skala*(romantický okamih v mongolskej púšti Gobi)*

Tentoraz som sa premenil na nehybnú skalú, ku ktorej sa doposiaľ žiadna ľudská bytosť nepriblížila. Dvaja milenci vryli do tejto skaly svoju lásku, a tým zo mňa urobili svedka svojej vášne a svojho príbehu.

1995

svedomie*(výpoveď v čase boja)*

Nanútili mi niekoho, komu som bol tiež nanútený. Bok po boku sme spolu príkladne bojovali počas dospievania, neúnavne počas mladosti. On si vybral ako prostriedok obživy politickú dráhu, urobil si v nej meno a dostal sa k moci, ktorú teraz zneužíva. Na moju otázku: „Prečo to robíš a kde sa

podela príkladnosť a boj?“ ospravedlňuje utláčanie druhých potrebou udržať si dosiahnuté výhody.

Tým dňom je datovaná moja výpoveď.

1997

prízrak

(mimo času a priestoru)

Tak som znovu pri moci, mimo času a priestoru, na hony vzdialený citom a skutočnosťami...

1997

ctihodný muž

Okolo pustovne ctihodného muža sa prechádza smrť. Svojho času, vidiac príkladný život starca, ho obchádzala. Ctihodný muž ju túžobne privoláva, až ho nakoniec vyslyší. Ctihodný muž sa pôsobením kozmických síl začlení do prírody presne tak ako všetky bytosti pred ním a po ňom a stane sa súčasťou pravdy, ktorú sa tak dlho snažil pochopiť.

Rodina a národ sa zbehnú zo všetkých strán, aby vzdali veľkému mužovi poslednú poctu. Jedni zacítia v jeho pustovni vôňu kadidla a vyhlásia ho za svätého. Druhí sú presvedčení, že videli vznášať sa nad pustovňou svetelnú aureolu a vyhlásia ho za nového proroka.

Potom prvorodený syn jeho prvorodeného syna rozpečatí obálku s poslednou vôľou svojho starého otca a prečíta ju nahlas zhromaždeným:

„Moja posledná vôľa je vpísaná v mojom živote. Čítajte v ňom a berte si z neho príklad. Majte vždy na pamäti, že nikto nie je lepší ako ktokoľvek z vás, tak ako ktokoľvek z vás nie je lepší ako hocikto iný.

Ja sám som len obyčajná ľudská bytosť, možno prvý z tých, ktorých duch oslobodil a zjednotil; mojím želaním je, aby som nebol posledný, keďže viem, že nie som ani prvý ani posledný z tých, ktorí sa skutočne zjednotili.

Nech je deň môjho odchodu dňom zjednotenia v pravde a kozmickom oslobodení. A môj hrob nech je vystavený úplne jednoducho v mojej pustovni s týmto nápisom: „Tu odpočíva muž zo zeleného údolia.“ A dvere do mojej pustovne nech sú aj naďalej otvorené a nech tak zostanú navždy, bez vyhliadky na obnovu, vydané napospas času a rozmaru prírody.

Moji milovaní, radujte sa za mňa, lebo nech sa priestor akokoľvek rozšíri, jeho ničotnosť je ešte rozsiahlejšia, a nech je čas akokoľvek dlhý, jeho ničotnosť je ešte dlhšia, a nech je cit akokoľvek silný, jeho ničotnosť je ešte

silnejšia, a nech je skutočnosť akokoľvek naplňajúca, jej ničotnosť je ešte nekonečnejšia.“

Máj 1996

úryvky zo zjednoteného

smeťohrab

Pristihnem ho v noci prehrabávať smetné koše; vynadám mu a ponechám smutnému osudu...

Potom si vystrihnem, kedy ten nešťastník chodí. Najskôr noc čo noc, potom každé ráno a nakoniec v ktorúkoľvek dennú hodinu. Náš priateľ si totiž na svoju smutnú živnosť zvykol a namiesto toho, aby ju vykonával s ostychom, ako na začiatku, praktizuje ju tak pravidelne a profesionálne, že keď sme sa minule stretli a naše pohľady sa skrížili, bol som to ja, čo sa zahanbil.

1999

zjednotenie

Teraz, keď sa končí výklad žaloby i práca obhajoby, Boh-Sudca, doposiaľ mlčanlivý, si musí vziať slovo a vyniesť rozsudok.

A hľa, z temnoty, ktorá je väzením i priestorom slobody zároveň, vytryskne svetlo. Jeho prostredníctvom ticho ma navádza zoznámiť sa s Bohom-Sudcom a počúvať ho, ako vynáša svoj ortiel. Bez pohybu pristupujem bližšie, vidím so zatvorenými očami. Strojené zrkadlo ma predstavuje Bohu-Sudcovi, vynášajúcemu rozsudok založený na ľudskom svedomí, ktorého heslom je nevinnosť; vtedy pochopím, že stojím sám pred sebou, že protiklady miznú a dochádza k zjednoteniu.

Stojím tak tvárou v tvár prorokom i chudákom zároveň. Včleňujem sa k nim a do nich v mene Boha-Sudcu a v Ňom, lebo všetci máme rovnaký osud; svedomie je vlastne len zárukou ľudskej vyrovnanosti, a nie výrazom bezpočetných podôb odrazu.

Som teda znova súčasťou všemohúcnosti, ku ktorej som nikdy neprestal patriť, a súčasťou bytia a ničoty, ktoré som nikdy neopustil.

Tvorím dokonca neoddeliteľnú súčasť všemohúcnosti, bytia a ničoty, pretože po smrti už nemôže byť reč o premene na malé čiastky.

1998

odchádzajúci

Po nostalgickej obchôdzke po zemi, mieste predchádzajúceho života, pokračujem vo svojej dobrodružnej ceste.

Stále žijem so svojimi pozemskými spomienkami, aj po skončení obchôdzky.

Vznášam sa tak bez obmedzenia v čase a priestore.

Ak postupujem na ceste absolútneho poznania a univerzálnej pravdy, vydávam sa hľadať obrodu a všetko, čo presahuje a bude presahovať Človeka, nestále sa zaoberám myšlienkou na Človeka, na jeho každodenný život a budúcnosť, jeho blahobyť a slobodu.

Pretože aký by bol zmysel života a smrti bez Človeka? Aký by bol zmysel všemohúcnosti v jej dvoch podobách: poznání a pravde?

A tak sa pýtam: prečo nemá človek na zemi šťastie na dosah?

Priznám sa, že som šťastný v živote na onom svete, pretože som sa tam dostal už i ja osobne. Ale ako je to s životom Človeka na zemi? Je možné zlepšiť jeho podmienky?

Ako to môžem urobiť odtiaľ, kde som?

Hladu a chamtivosti, snu oddaného a smelého, porozumeniu poznania a nevedomosti môže zabrániť len smrť. Len smrť konečne nastoľuje rovnosť medzi všetkými.

Objektom môjho záujmu je iste človek...Ale nie som však pevne spojený s Ním a so Svetom, mimo času a priestoru, v živote a smrti? Prečo si mám teda robiť starosti?

Som ten, ktorý odchádza, hovorím vám, oslobodený od všetkého vyjadrovania, písmom či slovom. Som ten, ktorý odchádza, oslobodený od všetkých úvah, obmedzených či ohraničených. Som ten, ktorý odchádza, oslobodený od Ľudstva, jeho starostí a trápenia. Som ten, ktorý odchádza, oslobodený aj od výzvy k oslobodeniu, od absolútneho poznania a univerzálnej pravdy. Odchádza aj Človek, oslobodený od Boha i od Sveta. Odchádza nakoniec i Boh Všemohúcu, oslobodený pre zmenu od Človeka.

Odchádzam ja, odchádza Človek, odchádza Boh Všemohúca.

Som slobodný, slobodný je Človek a slobodný je Boh Všemohúca.

1999

Úryvky z rojka

ten posledný

... V posledných chvíľach života rojko dospeje po zrelej úvahe k týmto záverom:

Boh sa rodí, rastie a potom starne v ľudských dušiach. Tí, ktorí ho vnímajú podľa vlastného obrazu a veria, že Boh stvoril Človeka k len radovánkam, sa oddávajú zábavám. Tí, ktorí sa Ho naopak boja, tak robia a pritom zabúdajú žiť. Pri hľadaní Boha vnímaného podľa svojho obrazu, Boha starnúceho v čase a priestore a strateného v bytí a ničote Človek zabúda, že smrť všetko razom vymaže a začlení ho do toho, čo hľadá, i do toho, čo zatiaľ nehľadá.

Keď Človek, tá mysliaca bytosť, pochopí smrť, bojí sa jej ešte viac. Nemôže tak dosiahnuť oslobodenie a celistvosť rovnako ľahko ako ostatné zložky prírody a sveta. Musí znovu uviesť do činnosti svoj rozum, aby si tie dva pojmy osvojil.

Inak, snívajúc o živote po živote, predstavuje si, že je totožný s tým, ktorý pozná, a hlavne, že je večný. Nebol by však v takom prípade jednotvárný? A nestal by sa potom človek Bohom?

Pri hľadaní viery sa však Človek vzdáľuje svojim blízkym, vzpiera sa im. Nemal by sa radšej pri tejto príležitosti s dôverou priblížiť sám sebe a ľudstvu s jeho hodnotami?

Viera ako taká zaiste predstavuje tú najlepšiu záchranu – avšak záchranu neistú – takže tou najistejšou cestou je vôľa pracovať v prospech ľudstva.

Ešte včera sa Človek prírode viac podroboval, ako jej škodil.

Dnes Človek prírodu využíva a zneužíva. Dosiaľ si udržoval svoju existenciu v minulosti s pomalým historickým vývojom. Bude ju môcť naďalej udržať vo svete rozvíjajúcom sa čím ďalej, tým rýchlejšie?

Rojko nakoniec prišiel k záveru, že niet budúcnosti pre ľudstvo neustále rozdelené kvôli odlišnosti rás, jazykov, území, viery a dogiem, pre ľudstvo spojené len chamtivosťou a ľahostajnosťou k akémukoľvek prejavu humanizmu.

2000

hymny

9

Som novorodenec, mládenec,
Starec, večnosť,
Som otec, únava,
Matka, žatva

Som bezduchý, nepokojný,
Som kultúra, úroda,
Som dobro, dar,
Zlo, bieda

Som láska, súcit,
Nenávisť, nespokojnosť,
Som nádej, očakávanie,
Šťastie, osud

Som myšlienka, pravda,
Viera, túžba,
Vidiaci, viditeľný
A každá padajúca hviezda

Som život, smrť,
Bytie, nebytie,
Som Boh, nesmrteľnosť,
Všetko a nič

Som Človek
2000

11

Existujem, som teda zodpovedný;
Existuješ, si teda i ty;
Existujeme, sme teda i my;
Príčinnosť nás spája,
Solidarita zaväzuje;
K lepšiemu i horšiemu
Povinnosť nás zaväzuje
2000

úryvky z *alfy a omegy*

z toho, ktorý odchádza

tol'ko strateného času
Opájať sa nádejou
Na nejaké stretnutie či bozk;
Tak veľmi strácame čas,
Keď si predstavujeme nemožné a snívame;
Tak veľmi strácame čas
Na zemi, mori a vo vzduchu
Keď chceme cestovať;
Bože! Napriek tomu
Ako veľmi smútime za tým strateným časom!
2002

o živote
Na spiatočnej ceste životom,
Ktorý som sa pokúsil pochopiť a analyzovať
S filozofickým pokojom,
Nachádzam viacej otázok ako odpovedí
2002

posledné slzy
Práve sa preliali;
Sú to slzy odchodu;
Budú smutné a horúce
Ako pri rozlúčke?
Alebo veselé a melodické
Ako pri oslobodení?
Posledné slzy sa práve preliali
Ako prietrž,
Povzbudzujú ma k nalodeniu
A ja sa nalodím
s neopísateľnou radosťou!

Pospevujem si pieseň,
Pieseň odchodu, ktorú som nikdy nenapísal;
Pospevujem si ju prvýkrát,
Keď ma opúšťajú sily,
Aj keď naposledy,
Stále si ju pospevujem
Dúfajúc, že keď skončí, budem môcť odísť;
Stále si ju pospevujem
A hľa, už odchádzam,
Na vrchole radosti
2002

z „účastníka rozhovoru“

kain

Čo si to vykonal, Kain, alebo čo Človek urobil z teba? Zabil si svojho brata, alebo ťa Človek obvinil z jeho vraždy, keď si ťa stvoril vo svojej obrazotvornosti?

Ak sa dokáže, že Boh mal radšej Ábela ako teba, prijímal jeho obete, zatiaľ čo tie tvoje, ako i tvoju lásku odmietal a nevšímal si tvojho úsilia, som pripravený priznať ti poľahčujúce okolnosti, tebe, bytosti rozumovo i telesne slabej. Ale keby bol Ábel zabil teba, napriek všetkej priazni, ktorú mu Boh preukazoval, by som mu nikdy neodpustil.

2002

súciť

Nachádzam ho tam dolu, ukrižovaný. Nachádzam ho tam dolu, obetujúc sa až na smrť, aby zachránil toho druhého.

V tomto bode sme zameniteľní, lebo už spolu žijeme.

2002

mlyny

Už dávno ťa hľadám, Cervantes, ale nachádzam len Dona Quijota idúceho na Rosinante na ceste k svojim veterným mlynom, za ním nasledujúc jeho verný druh Sancho, usadený na oslovi.

Ty si urobil Dona Quijota nesmrteľným, drahý Miguel, v ľudských dušiach i predstavách, a tým lepšie, lebo si ťa neviem predstaviť, ako hľadáš iné dobrodružstvo pre svojho hrdinu, ktorý nie je nikto iný ako ty sám.

Naše je teda dobrodružstvo, nás oboch objavovanie Dona Quijota a Sancha!
2002

dag

Hammarskjöld, ako druhý si sa stal generálnym tajomníkom Organizácie spojených národov. Pôvodom zo Švédska, krajiny, ktorá už dávno zabudla, čo je to vojna, tvojím poslaním bolo upevňovať mier vo svete všetkými možnými prostriedkami. Ako muž so zmyslom pre povinnosť si pracoval v prospech nezávislého rozhodovania organizácie a úspešne si sa toho zhostil. O to viac je dnes poľutovaniahodné a smutné, keď vidíme, že sa táto organizácie stala nositeľom jednostrannosti a jednotného myslenia.
2002

synovia

Vzhladni na svojich synov, George Washington, osloboditeľ Spojených štátov amerických; vzhladni na svojich synov, ty, ktorý si tak statočne a spravodlivo pracoval pre lepší svet, vzhladni na nich dve storočia po svojom odchode a napriek skúsenosti, ktorú ľudstvo od tej doby získalo, vzhladni na nich, ako dobývajú priestor až k Marsu v hľadaní zdrojov vody, nechávajú za sebou na zemi hojnosť vôd vydaných napospas znečisteniu a odsudzujúc tak milióny ľudských vydedencov na smrť smädou!

Sú to synovia, akých si si želal, Washington?
2002

úryvky zo *spomienok*

z úvodu

Syn môj,

Koľkokrát mi tvoj dedo opakoval, že ho zabili čísla, čím mienil, že jeho administratívna práca – keďže sa zoberal účtovníctvom – ho odviedla od písania.

Pokiaľ ide o mňa, musím skôr povedať, že ma zabili písmeňá, pretože som väčšinu z nich umiestnil tam, kde nebolo treba, napríklad do mnohých neliterárnych diel. Tie sa však ukázali ako užitočné a ľúbivé; a umožnili mi zarobiť si na živobytie. Odviedli ma však od literárnych spisov, jediných, ktoré predstavujú tvorivé bohatstvo.

Ty, ktorý hľadáš oslobodenie,

Vedz, že každá ľudská bytosť má korene, na ktoré musí byť hrdá, nech sú už akékoľvek, pod podmienkou, že si z nich zachová to, čo je hodnotné a zbaví sa toho, čo je zlé.

Tvoje korene siahajú do zeme prorokov, apoštolov a svätcov. Nechcem hovoriť len o tých z nich, ktorí sú známi; ale aj o tých prorokoch, apoštoloch a svätoch bažiacich po poznaní a kultúre a o každom človeku, ktorý prežíval svoju ľudskosť podľa hodnôt uznávaných v jeho dobe.

Tvoje korene, syn môj, siahajú do Orientu, do stredu zeme: Aramejci, objavitelia jediného Boha, Jeho, ti dali meno, lebo Naaman je jeho služobník. Pokiaľ ide o Naamana, Sýrčana, aramejského vodcu, toho v deviatom storočí pred Kristom vyliečil prorok Elizeus tak, že mu prikázal umyť sa sedemkrát vodou z Jordánu. Navyše, aramejčina bola jazykom samotného Krista.

Si takisto synom Fenície, krajiny Kannanu, vynálezcov písma, vymoženosti, ktorú si dlho neudržali, obohatili sa inou civilizáciou, a tak stratili svoju identitu.

Si takisto synom Arabov, ktorí bojovali za spravodlivosť slávnymi činmi, dnes už takmer upadnutými do zabudnutia, a je len malá nádej, že by ich mohli niekedy zopakovať.

Si synom Libanonu, ktorého úspech je príkladný na úrovni jednotlivca, avšak nie na úrovni národa kvôli všobecne rozšírenému merkantilizmu.

Nakoniec, si synom východnej Cirkvi, pevne zakorenenej v Dejinách, a nech je akokoľvek rozdelená, jej speváci naďalej pejú hymny k sláve božej.

Buď na to hrdý, syn môj. Prijmi to a nadovšetko si pamätaj, že si zároveň synom chvíle i celého ľudstva.

A nezabudni, že si synom z rodu, ktorého členovia nikdy neutláčali iných. Človeku totiž stačí plne prežívať svoju ľudskosť a neutláčať v tom najširšom a najvšeobecnejšom zmysle slova. Oslobod' si svoje svedomie

i vo väzení, do ktorého si bol uvrhnutý kvôli nespravodlivému rozsudku, namiesto aby si si ho zaťažil tým, že si budeš nespravodlivo užívať slobodu...

1998

الثقافة بالمجان

Ath-Thaqafa bil Majjan

Série littéraire gratuite établie et dirigée depuis 1991 par
Free of charge literary series established and directed since 1991 by
Serie literaria gratuita establecida y dirigida desde 1991 por
Naji Naaman

najinaaman
an-najiyyat

AN-NAJIYYAT

النَّجِيَّات